

Marton Éva: Gondolatok pályám új fejezetéhez

2003 szeptemberében adtam először mesterkurzust a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen. Az utolsó napon az épületből való távozásomkor a bejáratnál Ujfalussy tanár úrral találkoztam, érdeklődött, hogy ment a tanítás és válaszomra „remélem jól sikerült, mert én nagyon szeretek tanítani” mosolyogva megjegyezte: „csak vigyázzon, nehogy szenvedélyévé váljon”. Szavai azóta sem hagytak nyugodni, lehet, hogy élethivatásom felé ismét egy volt tanárom indított el? Sokat gondolkoztam, hogyan tudnék segíteni a jövő énekeseinek. Elhivatottságot érzek arra, hogy egy új hazai énekes generáció felnevelésének élére álljak. Az életem, a pályám, az elvégzett munkám után szinte kötelességemnek érzem, hogy ennek a vágynak eleget tegyek.

1968-ban szereztem operaénekesi és énektanári diplomát a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen. Kiváló tanáraink voltak, s nemcsak az éneklés területén: Kroó György, Szöllőssy András, Ujfalussy József, Rösler Endre és Sipos Jenő annyi útravalót adott pályámhoz, hogy felkészültségem terén később szégyenkezés nélkül felvehettem a versenyt külföldi kollégáimmal. Felvértezten indulhattam a sok-sok felejthetetlen, kemény csatába annak érdekében, hogy megálmodott karrieremet befussam. Világszínvonalon akartam megfelelni hivatásomnak, az egyetemes és a magyar zenekultúra szolgálatában. Úgy érzem, nem hoztam egykori professzoraimra szégyent — köszönetem mellett talán ezzel is meghálálhattam tanításukat.

Pályám kezdeti, budapesti éveit követően már közel 35 éve tevékenykedem a nemzetközi opera életben. Ez alatt az idő alatt – úgy érzem – rendkívül sok tapasztalatot sikerült begyűjtenem, számtalan művésszel, karmesterrel dolgoztam együtt a legkülönbözőbb rendezői stílusokban. Mindig figyelemmel kísértem társaim munkáját és a különböző színházak úgynevezett „belső” életét.

Sokszor maguk az énekes kollégáim biztattak, hogy tanítsak, azok, akik egymástól és színházaktól függetlenül kérték segítségemet hangi problémájuk megoldásában, vagy éppen tanácsomat egy-egy szereppel kapcsolatban, ismétlem: kész és befutott énekesek. Énekesi tevékenységem mellett számos országban adtam mesterkurzust, és elfoglaltságomtól függően már részt vettem jónéhány nemzetközi énekverseny zsűrijében is. Három éve a Miskolci Nemzetközi Operafesztivál művészeti igazgatója vagyok. 2003 óta a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tiszteletbeli professzora, ez év szeptemberétől pedig az énektanszék vezetője vagyok.

Kétségkívül színpadi pályám a végéhez közeledik, a nagyfordulatszámú motor fokozatos leállítására már jó ideje folyamatban van, ugyan aláírt szerződéseim még 2008-ig köteleznek fellépésekre, de már közel sem olyan gyakran, hogy az a teljesítmény rovására menjen. Az új kihívásra, az oktatásra már hosszú ideje készülök, Batta András rektor úr megtisztelő felkérésére örömmel mondtam igent, a feladat nehézségével tisztában vagyok, de elődöm Andor Éva és a kollégák már eddigi pozitív hozzáállása a biztosítéka annak, hogy a kitűzött célokat, ha nem is könnyen, de megvalósítsuk. Hiszek abban, hogy Magyarország új státusa, hazánk bekapcsolódása az Európai Unióba a kultúra művelése és a művészetoktatás lehetőségeit szélesíti majd, ha jelenleg még nem is következtek be látványos eredmények.

A siker eléréséhez még nagyon sok munka vár ránk. De a mércét már magasra tettük, mert szeretnénk egy tökéletesen felvértezett, a nemzetközi operaéletre felkészített, tehetséges énekes gárdát útra bocsátani az egyetemről.

Ennek érdekében elképzeléseimnek és terveimnek egész sorát állítottam össze, amit az Egyetem Tanácsának bemutattam, a kollégákkal már megbeszéltem. A megvalósítás természetesen rendkívül sok tényezőtől függ, mindenekelőtt attól, hogy az a megújulási folyamat, amelyet az Egyetem új vezetősége meghirdetett, milyen mértékben bontakozhat ki. Azt gondolom, hogy egy ilyen intézmény, mint a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, a

maga 130 éves történelmével, világhírű egykori növendékeivel és iskolateremtő tanáraival, a felhalmozott tudással és tapasztalattal, könyvtárainak gyűjteményeivel, hangversenytermelveivel, patinájával olyan értéke Magyarországnak, amit fenntartója, az állam nem hagyhat cserben. Ugyanakkor mélységesen egyetértek az Akadémia rektorának koncepciójával, hogy a Zeneakadémia ügye az egész társadalom, a magánszféra, sőt az egyes honpolgár ügye is. 1875-ben ennek az országnak a parlamentje elhatározta, hogy kell egy Zeneakadémia. Az azóta eltelt 130 év bizonyította, hogy helyesen döntöttek. Most legalább olyan fontos, hogy legyen egy jól működő, magas színvonalú, kicsinyes anyagi gondoktól felszabadított Zeneakadémiánk, mint akkor. Nagyon szeretem a Zeneakadémiát – alma materemet – és bizalmat szavazok az új vezetésnek. Részemről – mint eddig is – ezután is mindent el fogok követni, hogy ebbéli meggyőződésemet itthon és külföldön egyaránt hangoztassam.

Talán vegyünk sorba néhány gondolatot, ami megvalósításra vár:

- A soron következő, 2005/2006-os tanév az énektanszak számára is Bartók és Mozart éve lesz. Az ő műveik állnának az oktatás középpontjában: dalok, áriák, oratóriumok, operák. Szeretném a hallgatóinknak azt a lehetőséget megadni (minden évfolyamban), hogy nyilvánosan és rendszeresen elő is adják a megtanult darabokat, műveket. Pl.: koncert sorozat a Zeneakadémia X. tantermében, az MTA hangversenytermében, a Kisteremben, a Kodály Múzeumban, a Régi Zeneakadémia termében. Szeretnék élni annak a partneri kapcsolatnak a lehetőségeivel is, amely a Zeneakadémiát a Művészetek Palotájához fűzi.

- Színesebbé kívánom tenni az intézményen belül az opera tanszak vizsgáira való felkészülést, s egyben közelebb hozni a való élethez. Mit értek ezen? A hangsúlyt az együttes muzsikálásra helyezem, amit később színpadi gyakorlattal is összekapcsolnánk. Így az Egyetem zenekarával közösen készülnének fel az énekes hallgatók az előadásokra. Pál Tamás tanár úrral közös programot dolgoztunk ki erre, aminek keretében a 2005/2006-os tanévben például a következő művek keresztmetszetei – 50-60 perces műsorok – kerülnének bemutatásra: Mozart: Varázsfuvola, Verdi: Rigoletto, Erkel: Bánk bán, Puccini: Bohémélet. Ez nemcsak a hallgatóknak jelentene sokoldalú gyakorlatot és felkészülést az operavizsgákra, de megfelelő szervezés esetén bemutatnánk a zenei általános és középiskolákban, esetleg a nagyobb nyilvánosság előtt is, hogy a fiatalokat megnyerjük a zenés színháznak, operának.

- Főleg az operatanszakosokra vonatkozóan szeretném bevezetni, ha ez esetleg eddig még nem volt általános gyakorlat, hogy mindent eredeti nyelven tanuljanak meg. Az első találkozás a művekkel ilyen formában rendkívül fontos. Szintén szükségesnek tartom, hogy előre dolgozzanak, tehát olyan művekkel is foglalkozzanak, ami a Magyar Állami Operaház következő évadjainak programjában szerepel. Annak ellenére, hogy egyéni művészképzést folytatunk, a hallgatókat már most rá kell nevelnünk, hogy az operaéneklés, egyáltalán a színpadon való játék kifejezetten csapatmunka. Meg kell jegyezni, ezen a téren Kovalik Balázs kiváló munkát végzett. Nehéz megtalálni az egyensúlyt. A nemzetközi operaéletben, ahol a rendezői értelmezések, átértelmezések és félreértelmezések határozzák meg sokszor a remekművek sorsát, az énekes egyénisége olykor kiszolgáltatottá válik. Nekünk, tanároknak az a feladatunk, hogy felkészítsük a fiatalokat a megpróbáltatásokra és azok kivédésére. Hítem szerint nem szabad megengedni, hogy egy jó hangú teljesítmény egy túlhajtott rendezői koncepció következtében ne kerülhessen a felszínre. Én a teljes zenés színházra, a Musiktheater-ra esküszöm, ahol a zene és a játék teljesen egyenrangú, egyik sem kerülhet túlsúlyba a másik rovására.

- Terveim közé tartozik, hogy szoros kapcsolatot építsek ki az énektanszak, a karmesterképző, a zongora, valamint a korrepetítor-képző és az egyéb hangszeres tanszakok között, ami gondolom hallgatói szinten ötletszerűen, baráti vagy közös érdektől hajtva működik is, de nincs tudatosan koordinálva.

- A felvételi vizsgát különösen fontosnak tartom. A kívánt és lehetséges létszám betartása mellett nagy súlyt fektetnék a hangfajok egyensúlyára, és arra, hogy a felvett növendék a

kezdet kezdetétől a neki megfelelő hangfaji kategóriába kerüljön, azonkívül minden igyekezettel azon leszek, hogy tanártársaim közreműködésére építve minden egyes növendék számára megfelelő „testre szabott” tanítási módszert dolgozzunk ki.

- Szükségesnek tartom, hogy – a tudtommal bevezetésre váró – kétlépcsős képzési rendszerrel harmonizálva, a harmadik év végén függetlenül a félévi és az év végi tanulmányi eredménytől, énekből szűrővizsga legyen. Ez lehetővé tenné, hogy szükség esetén a növendék vagy máshol, alacsonyabb szinten folytassa tanulmányait, vagy – vészesetben – még módosíthassa pályáját. Úgy tudom, erre az új rendszer lehetőséget adna és ezzel is tovább növelhetnénk a lehetőségét annak, hogy a Zeneakadémiáról csak a legjobbak kerüljenek ki, akiknél már nagyobb lesz a valószínűsége annak, hogy a megváltozott és keményebbé vált hazai és nemzetközi konkurrenciaharcot sikeresen állják.

- Lehet, hogy többen megmosolyogják, de jómagam tanulmányaim idején és még később, kezdő művész koromban is naplót vezettem arról, hogy mit és hogyan tanultam meg. A növendékek a kontrollált tanulási folyamat érdekében vezessenek olyan füzetet, amely arról szól, miként válik egy mű olyan mértékben tulajdonukká, hogy képesek legyenek később a közönség előtt is interpretálni.

- Tervezem, hogy magasabb évfolyamos hallgatókkal, amennyiben elfoglaltságuk engedi, közösen látogatunk operaelőadásokat, koncerteket, majd azokat közösen megbeszéljük. Gondolom ez lehetne az alapja, ha nem is mindig egységes, de egy egészséges, építő, korrekt kritika kialakításának.

- Tervezem – persze nem a hazai hallgatók rovására – a külföldi diákok számának növelését a 2006/2007-es tanévtől, ami megfelelő oktatási terv mellett nemcsak az Egyetemnek jelentene anyagi többletet, hanem az oktatásban résztvevőknek is. Ugyanezt szolgálnák a különböző szintű mesterkurzusok is: hazai résztvevőknek, külföldieknek, valamint már végzett énekeseknek egyéni órák formájában. Tudomásom szerint igény van rá, mind a hazaiak, mind a külföldiek köréből. Ehhez természetesen az Egyetem és megfelelő szponzorok támogatása elengedhetetlen — helyiség és szállás a résztvevőknek, valamint koncertterem biztosítása a kurzust záró koncerthez, megfelelő reklámozás, szervezés stb. Szükségesnek tartanék egy nemzetközi énekversenyt, valamint egy nyári akadémia létrehozását.

Ennyi a terveimről, dióhéjban. Nagyon remélem, hogy mindez a gyakorlatban megvalósítható lesz. Részemről amit tudok, mindent megteszek.

* Kossuth-, Bartók- és Pásztory-díjas operaénekes, a bécsi Staatsoper örökös tagja, magánénekes, az LFZE tanszékvezető tanára.

** Elhangzott a Bartók Rádióban 2005. november 8-án.

<http://www.parlando.hu/MartonEva.html>

Marton Éva: Gondolatok pályám új fejezetéhez. (Elhangzott a Bartók Rádióban 2005. november 8.-án). – Parlando 2006/1.